

УДК 621.317.7.002.004+658.562

Л. Недоступ., М. Кіселичник

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра теоретичної радіотехніки та радіовимірювань**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
РАДІОЕЛЕКТРОННИХ ПРИСТРОЇВ**

© Недоступ Л., Кіселичник М., 2001

Викладено підхід до оцінки ефективності та сумарної імовірності виконання задачі, що базується на використанні апріорної і апостеріорної інформації про закони розподілу параметрів на основних стадіях виробництва і в процесі експлуатації РЕА.

Існують різні підходи до кількісної оцінки ефективності виробництва радіоелектронних пристроїв (РЕП). Більшість з них базується на визначенні очікуваного ефекту, тобто результату проведення технологічних процесів. Таким ефектом можна вважати виконання головного завдання виробництва – забезпечення заданих властивостей виробів, тобто забезпечення їх якості [1]. В цьому полягає технічний або функціональний аспект ефективності.

Поряд з функціональною ефективністю користуються поняттям економічної ефективності, що відображає зміну виробничих та експлуатаційних витрат при зміні параметричних властивостей пристроїв. Такий розподіл є досить умовним, оскільки розглядати окремо функціональну і економічну ефективність часто недоцільно або взагалі неможливо [1].

З урахуванням цього найповнішою об'єктивною мірою ефективності технологічних процесів може бути прийнята імовірність виконання конкретної виробничої задачі при мінімальних витратах

$$P_{в.з} = P(\vec{X}_{\langle n \rangle} \subset \{X_{\langle n \rangle}^{\text{доп}}\}) \geq P_{в.з.зад} \quad (1)$$

$$C = C(C_v, C_e) \rightarrow \min, \quad (2)$$

де $P_{в.з}$ – імовірність виконання задачі при проведенні технологічного процесу. Вона являє собою імовірність знаходження випадкового вектора $X_{\langle n \rangle} = [X_1, X_2, \dots, X_n]$ в області допустимих значень $\{X_{\langle n \rangle}^{\text{доп}}\}$, $X_i, i = \overline{1, n}$ – показники якості виробів; $P_{в.з.зад}$ – задане значення імовірності виконання задачі; C – сумарні виробничі витрати; C_v – виробничі витрати на проведення контролю і усунення дефектів під час виробництва пристроїв; C_e – виробничі витрати на усунення дефектів в процесі експлуатації пристроїв (витрати на гарантійне обслуговування).

Імовірність виконання задачі $P_{в.з}$ може розглядатись як імовірність забезпечення працездатності виробів і в загальному вигляді буде зображена виразом:

$$P_{в.з} = \int_G \dots \int f(X_1, X_2, \dots, X_n) dX_1, dX_2, \dots, dX_n \quad (3)$$

де інтегрування ведеться по області G , зображеній множиною $\{X_{\langle n \rangle}^{\text{доп}}\}$; $f(X_1, X_2, \dots, X_n)$ –

густина імовірності системи n випадкових величин, що є компонентами вектора $\vec{X}_{\langle n \rangle}$.

Розглянемо можливі варіанти оцінки ефективності формування і контролю властивостей пристроїв під час їх виготовлення.

Якщо обмеження, які встановлюються на показники якості пристроїв, одностороннього характеру, наприклад, обмеження зверху, вираз (1) можна переписати у вигляді:

$$P_{в.з} = \left(\vec{X}_{<п>} < \left\{ \vec{V}_{<п>} \right\} \right) \geq P_{в.з.зад} \quad (4)$$

де компоненти вектора $V_{<п>}[v_1, v_2, \dots, v_n]$ – це гранично допустимі значення показників якості, що визначають межі області G .

Часто критерієм придатності пристрою до експлуатації є знаходження показника X в заданих Δ_1 і Δ_2 . Тоді імовірність $P_{в.з}$ може бути розрахована за формулою:

$$P_{в.з} = P(\Delta_1 \leq \Delta_2) = \int_{\Delta_1}^{\Delta_2} f(x) dx \quad (5)$$

або

$$P_{в.з} = F(\Delta_2) - F(\Delta_1) \quad (6)$$

де $F(\cdot)$ – значення функції розподілу показника x в точках Δ_1, Δ_2 .

При нормальному розподілі

$$P_{в.з} = \Phi\left(\frac{\Delta_2 - m_x}{\sigma_x}\right) - \Phi\left(\frac{\Delta_1 - m_x}{\sigma_x}\right) \quad (7)$$

де $\Phi(\cdot)$ – значення функції Лапласа для відповідного аргумента; m_x і σ_x – параметри розподілу випадкових величин X .

Практика приладобудівних підприємств показує, що щодо формування заданих метрологічних властивостей виробів найважливішими операціями технологічного процесу є операції виготовлення деталей та вузлів, складання, електричного монтажу, регулювання і технологічного припрацювання пристроїв. У зв'язку з цим показники ефективності виробництва можуть бути визначені з врахуванням ряду складових, таких, як:

$P_{в.з.в}, C_v$ – показники ефективності виготовлення деталей, вузлів і пристроїв загалом, що охоплюють операції формування, надання деталям потрібних механічних, електричних, магнітних та інших властивостей, підготовки поверхні, нанесення покриття, складання вузлів та пристроїв, електричного монтажу тощо, а також операції вхідного контролю матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих виробів поопераційного і вихідного контролю;

$P_{в.з.р}, C_p$ – показники ефективності регулювання пристроїв;

$P_{в.з.п}, C_p$ – показники ефективності технологічного припрацювання.

Виконання задач під час виготовлення деталей і вузлів, а також операцій їх збирання, монтажу, регулювання і технологічного припрацювання можна розглядати як незалежні сумісні події. Тоді сумарна імовірність виконання задачі $P_{в.з}$ визначатиметься виразом:

$$P_{в.з} = P_{в.з.в} + P_{в.з.р} + P_{в.з.п} - P_{в.з.в} P_{в.з.р} - P_{в.з.в} P_{в.з.п} - P_{в.з.р} P_{в.з.п} + P_{в.з.в} P_{в.з.р} P_{в.з.п} \quad (8)$$

Показники ефективності вказаних стадій технологічного процесу $P_{в.з.в}, P_{в.з.р}, P_{в.з.п}$ можуть також розглядатись як імовірності виконання задач за умови мінімуму сумарних виробничо-експлуатаційних витрат і за аналогією з (1) і (2) мають вигляд:

а) показники ефективності виготовлення складальних одиниць, складання і монтажу пристроїв:

$$P_{в.з,в,i} = P(\vec{X}_{\langle п \rangle в,i} \subset \{\overset{\rightarrow}{\text{доп}} X_{\langle п \rangle в,i}\}) \geq P_{в.з,в,i} \text{ зад} \quad (9)$$

$$C_{в,i} = C(C_{в,i}, C_{е в,i}) \rightarrow \min, \quad (10)$$

де $P_{в.з,в,i}$, $P_{в.з,в,i}$ – фактична і задана імовірності відповідності показників якості виробів допустимим значенням на етапі виготовлення деталей, вузлів і пристроїв;

$\vec{X}_{\langle п \rangle в,i} = [X_{в,i,1}, X_{в,i,2}, \dots, X_{в,i,n}]$ – вектор показників якості за і-ю властивістю п-го виробу;

$\left\{ \overset{\rightarrow}{\text{доп}} X_{\langle п \rangle в,i} \right\}$ – множина допустимих значень показників якості за і-ю властивістю;

$C_{в,i}$ – сумарні виробничі витрати на етапі виготовлення деталей, вузлів, пристроїв загалом з урахуванням контролю якості проведення операцій і усунення дефектів під час виробництва і експлуатації, що стосуються і-ї властивості пристроїв;

$C_{в,i}$ – витрати при виготовленні деталей, вузлів і пристроїв з врахуванням контролю і усунення дефектів, що стосуються і-ї властивості;

$C_{е в,i}$ – виробничі витрати на усунення дефектів виготовлення деталей, вузлів, пристроїв, виявлених в процесі експлуатації, що стосуються і-ї властивості.

Якщо позначити:

$f(X_{в,i}, t_{в})$ – густину розподілу і-го контрольованого параметра, $t_{в}$ – час контролю, Δ_1 , Δ_2 – межі встановленого допуску та імовірність виконання задачі, що визначається за формулою:

$$P_{в.з,в,i} = P(\Delta_1 \leq X < \Delta_2) = \int_{\Delta_2}^{\Delta_1} (X_{в,i,t} - t_{в}) dx$$

б) показники ефективності технологічного припрацювання

$$P_{в.з,п,i} = P(\vec{X}_{\langle п \rangle п,i} \subset \{\overset{\rightarrow}{\text{доп}} X_{\langle п \rangle п,i}\}) \geq P_{в.з,п,i} \text{ зад} \quad (11)$$

$$C_{п,i} = C(C_{вп,i}, C_{еп,i}) \rightarrow \min \quad (12)$$

де $P_{в.з,п,i}$, $P_{в.з,п,i}$ зад – фактична і задана імовірність виконання задачі технологічного припрацювання пристрою;

$X_{\langle п \rangle п,i} = [X_{п,i,1}, X_{п,i,2}, \dots, X_{п,i,n}]$ – вектор показників і-ї властивості п-виробів, що пройшли припрацювання;

$C_{п,i}$, $C_{вп,i}$, $C_{еп,i}$ – виробничі витрати, що характеризують етап технологічного припрацювання пристроїв;

в) показники ефективності регулювання:

$$P_{в.з,р,i} = P(\vec{X}_{\langle п \rangle р,i} \subset \{\overset{\rightarrow}{\text{доп}} X_{\langle п \rangle р,i}\}) \geq P_{в.з,р,i} \text{ зад} \quad (13)$$

$$C_{р,i} = C(C_{вр,i}, C_{ер,i}) \rightarrow \min \quad (14)$$

де $P_{в.з,р,i}$, $P_{в.з,р,i}$ зад – фактична і задана імовірність виконання задачі при регулюванні пристроїв;

$X_{\langle n \rangle p, i} = [X_{p, i 1}, X_{p, i 2}, \dots, X_{p, i n}]$ – вектор показників i -ї властивості n -виробів, що пройшли регулювання;

$\xrightarrow{\text{доп}} \{X_{\langle n \rangle p, i}\}$ – множина допустимих значень показників i -ї властивості регульованих виробів ;

$C_{п.і}, C_{в.п.і}, C_{в.п.і}$ – виробничі витрати, що характеризують етап регулювання пристроїв.

Розглянемо можливість визначення імовірності виконання задачі під час найважливіших технологічних операцій. Як було визначено, в множині технологічних операцій формування властивостей пристроїв, операцій регулювання і технологічного припрацювання характеризуються підвищеною значущістю. Це пояснюється тим, що показники точності і надійності пристроїв часто залежать від параметрів вказаних операцій. Виявивши ці залежності, процедури регулювання і технологічного припрацювання можна використовувати для забезпечення і покращання, зокрема, метрологічних властивостей виробів.

Ефективними засобами є встановлення обґрунтованих виробничих допусків на вихідні параметри і вибір оптимальної тривалості та режимів припрацювання [1]. Оптимальне технологічне припрацювання забезпечує стабілізацію вихідних параметрів пристроїв і зменшує імовірність появи метрологічних відмов. Регулювання пристроїв з врахуванням встановлених виробничих допусків на вихідні параметри може також оцінюватись імовірністю виконаної задачі, яка, на відміну від (13), є умовною імовірністю, яка визначається виразом:

$$P_{в.з.р.і} = P(\overset{\rightarrow}{X_{\langle n \rangle p}}(t_p) \subset \{\overset{\rightarrow{\text{доп в}}}{X_{\langle n \rangle p}\} / \overset{\rightarrow}{X_{\langle n \rangle p}}(t) \subset \{\overset{\rightarrow{\text{доп}}}{X_{\langle n \rangle p}\}) \quad \forall t = [t_p - T_{\text{гар}}] \quad (15)$$

де $T_{\text{гар}}$ – гарантований час роботи пристрою без метрологічної відмови за i -ю властивістю;

$\xrightarrow{\text{доп в}} \{X_{\langle n \rangle p, i}\}$ – множина допустимих значень показників i -ї властивості, яка визначається виробничим допуском.

Якщо $n=1$, імовірність $P_{в.з.р.і}$ визначається за формулою:

$$P_{в.з.в.і} = \int_{\Delta_1}^{\Delta_2} f(X_{p,i}, t=t_p) dx \quad (16)$$

де $f(X_{p,i}, t=t_p)$ – густина розподілу i -го параметра після операції регулювання; t_p – час регулювання; Δ_1, Δ_2 – межі встановленого допуску на регульований параметр пристрою.

У разі застосування технологічного припрацювання пристроїв середньою тривалістю t_p^c , необхідною і достатньою для стабілізації їх вихідних параметрів, формула імовірності виконання задачі набуває вигляд:

$$P_{в.з.п.} = P(\overset{\rightarrow}{X_{\langle n \rangle p}}(t=t_p^c) \subset \{\overset{\rightarrow{\text{доп}}}{X_{\langle n \rangle p}\}) \geq P_{в.з.п.зад} \quad (17)$$

$$\frac{d\alpha(t)}{dt} \leq \varepsilon, t = [t_p^c, T_{\text{гар}}]$$

де ε – задане число, $\alpha(t)$ – квантиль розподілу параметрів у момент t .

Якщо позначити

$f(X_{пi}, t=t_p^c)$ і $f(X_{пi}, t=T_{\text{гар}})$ – густини розподілу параметра $X_{пi}$ в момент t_p^c в $T_{\text{гар}}$; Δ_1, Δ_2 – межі допуску, що задається на параметр $X_{пi}$ на стадії припрацювання, то $P_{в.з.п.і}$ визначається за формулою:

$$P_{в.з.п.і} = \int_{\Delta_1}^{\Delta_2} (X_{п.і}, t) = t_p dx .$$

Функції $\alpha_i(t)$ отримують апроксимацією відповідних статичних залежностей.

Число ϵ виконує роль міри достатності припрацювання для стабілізації їх вихідних параметрів. Воно визначає тривалість і режими припрацювання виробів, а отже, і витрати на його проведення. Якщо ефективність припрацювання недостатня, тобто якщо $P_{в.з.п.і} < P_{в.з.п.і \text{ зад}}$, вони можуть бути змінені. Визначення оптимальних значень ϵ є самостійним завданням і в цій роботі не розглядається.

Викладений підхід до оцінки ефективності $P_{в.з.ві}$, $P_{в.з.рі}$, $P_{в.з.п.і}$, а також сумарної імовірності виконання задачі $P_{в.з}$ базується на використанні апіорної і апостеріорної інформації про закони розподілу параметрів на основних стадіях виробництва і під час експлуатації.

Імовірнісний підхід до оцінки ефективності забезпечення якості пристроїв на основних стадіях технологічного процесу їх серійного виробництва детально описано в [2].

1. Недоступ Л.А. Оптимизация контроля, регулировки и технологической приработки приборов. Львов. 1987. 2. Бобало Ю.Я., Киселичник М.Д., Недоступ Л.А. Системний аналіз якості виробництва прецизійної радіоелектронної апаратури. Львів, 1998.

УДК 681

О. Овсяк

Українська академія друкарства

АЛГОРИТМИ ГРАФІЧНОГО ІНТЕРФЕЙСУ ТРАНСЛЯТОРА

© Овсяк О., 2001

Описано [1] систему моделювання електромеханічних схем друкарських машин, яка базується на використанні комп'ютерної графіки відомої [2] інтегрованої системи ACCEL EDA.

Блок – схеми системи

Загальна схема, яка базується на використанні для моделювання електромеханічних схем друкарських машин інтегрованої системи ACCEL EDA, наведена на рис.1.

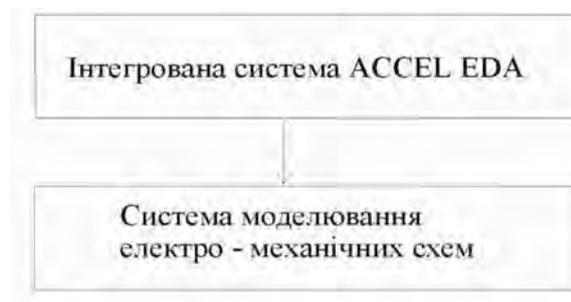

Рис. 1. Загальна схема

Для проектування схеми в системі ACCEL EDA спочатку в підсистемі корпусів створюється нова база даних. Після цього рисують корпус мікросхеми і записують в створену